

ГОДИШЕН ДОКЛАД

**ПО НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ НА
ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ПРОГРАМА ЗА
ТРАНСГРАНИЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО
INTERREG — ИИП БЪЛГАРИЯ — ТУРЦИЯ 2014
— 2020 г. ПО ЛИНИЯ НА ИНСТРУМЕНТА ЗА
ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНА ПОМОЩ (ИИП II)
ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА**

2023 г.

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад за наблюдение и контрол е изготвен в съответствие с:

Доклад за Стратегическа екологична оценка на „ПРОГРАМА ЗА ТРАНСГРАНИЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО INTERREG - ИПП БЪЛГАРИЯ - ТУРЦИЯ 2014 - 2020 г.“

Директива 2001/42/ЕО относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда (наричана още Директива за стратегическата екологична оценка или Директивата за СЕО)

Приложимо законодателство на Република България:

- Закон за опазване на околната среда
- Закон за ограничаване изменението на климата
- Закон за биологичното разнообразие
- Закон за защитените територии
- Закон за водите
- Закон за почвите
- Закон за управление на отпадъците
- Закон за туризма
- Български национални разпоредби/ постановления за условията и реда за оценка на съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с целите на опазване на защитените територии
- Становище по екологична оценка № 9-5/2014 г на Министерство на околната среда и водите (МОСВ)
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми

Приложимо законодателство на Република Турция:

- Закон за опазване на околната среда
- Закон за енергийна ефективност
- Закон за контрол на твърди отпадъци
- Наредбите за контрол върху замърсяването от точкови източници на земята и контрол на замърсяването на почвата; управлението на качеството на повърхността на водата; защита на влажните зони; повишаване на енергийната ефективност в използването на енергийните ресурси и енергия.

II. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

Програмата за трансгранично сътрудничество Interreg-ИПП България – Турция 2014-2020 г. (Програмата) е официално одобрена на 22 юли 2015 г. с Решение № С (2015) 5280 на Европейската комисия. Първата покана

за набиране на проектни предложения е публикувана на 16 ноември 2015 г. с финансов ресурс от € 11 028 255, разпределени по приоритетни оси, както следва:

- Приоритетна ос 1 „Околна среда“ – € 5 514 127,50;
- Приоритетна ос 2 „Устойчив туризъм“ – € 5 514 127,50.

По Първа покана за набиране на проектни предложения са подписани 43 договора за субсидия на обща стойност € 9 992 284,97, от които 16 са за инвестиционни проекти и 27 за проекти „меки мерки“. Всички договори за субсидия по Първата Покана за набиране на проектни предложения са приключили до края на 2019 г., а информация по изпълнението им може да бъде намерена в изготвения през 2020 година „Годишен доклад 2019 г. по наблюдение и контрол на въздействието на „Програма за трансгранично сътрудничество INTERREG-ИПП БЪЛГАРИЯ - ТУРЦИЯ 2014-2020 г.“ по линия на инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП II) върху околната среда“.

Втората покана за набиране на проектни предложения по Програма Интеррег – ИПП за ТГС България - Турция 2014-2020 е обявена на 10.01.2018 г. с общ разполагаем бюджет за финансиране от € 15 650 351 за двете приоритетни оси. През 2019 година по Втора покана за набиране на проектни предложения с водещите партньори от допустимия регион между Република България и Република Турция са подписани 17 договора за субсидия по Приоритетна ос 1 „Околна среда“ на обща стойност: € 4 683 987,92 и 21 договора по Приоритетна ос 2 „Устойчив туризъм“ на обща стойност: € 6 833 760,39.

През 2020 г. по Втората покана за набиране на проектни предложения един от проектите по Приоритетна ос 1 "Околна среда", Специфична цел 1.2 на обща стойност: € 399 915,09, сключен през 2019 г. е прекратен, а с водещите партньори от допустимия регион между Република България и Република Турция са подписани допълнително 1 договор за субсидия по Приоритетна ос 1 „Околна среда“ на обща стойност € 376 921 ,37 и 20 договора по Приоритетна ос 2 „Устойчив туризъм“ на обща стойност € 4 054 346,46.

Така общо сключените договори за субсидия по Втората покана са за 34 инвестиционни проекта и 24 проекта „меки мерки“, от които по Приоритетна ос 1 "Околна среда" - 9 инвестиционни проекта и 8 от типа „меки мерки“ а по Приоритетна ос 2 "Устойчив туризъм" - 25 инвестиционни проекта и 21 проекта от типа „меки мерки“.

Всички договори за субсидия по Втората Покана за набиране на проектни предложения са приключили до края на 2022 г., а информация по изпълнението им може да бъде намерена в изготвения през 2023 година „Годишен доклад 2022 г. по наблюдение и контрол на въздействието на „Програма за трансгранично сътрудничество INTERREG-ИПП БЪЛГАРИЯ - ТУРЦИЯ 2014-2020 г.“ по линия на инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП II) върху околната среда“.

На 13 май 2020 г. е обявена и покана за стратегическо проектно предложение по Програмата Интеррег – ИПП за трансгранично сътрудничество България-Турция 2014-2020. Целеви организации от трансграничния регион - водещият партньор „Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас“ и проектен партньор 2 “Тракийски университет – Одрин“ са поканени да представят стратегическо проектно предложение по

Приоритетна ос 1. „Околна среда“, специфична цел 1.2. „Подобряване на капацитета за опазване на природата, устойчиво използване и управление на общите природни ресурси в трансграничния район чрез съвместни инициативи“. Договорът за субсидия по Ограничената покана за стратегическо проектно предложение е сключен на 9 октомври 2020 г. за общата сума от 2 855 246,52 евро. Основните проектни дейности, които включва Стратегическия проект са: оборудване и изграждане на инфраструктура за изследователски центрове за Син растеж към Университет "Проф. Д-р Асен Златаров" - Бургас и Тракийски Университет – Одрин, разработване и прилагане на общи методологии и пилотни проучвания на водни екосистеми в регионите на Бургас и Одрин, местни дейности за изграждане на регионален капацитет, включително провеждане на международни конференции, срещи на заинтересованите страни, публични събития, както и дейности за подобряване на взаимодействието между различните нива на регионалните образователни екосистеми в подкрепа на образование и обучение за Син растеж. През 2021 г. стойността на договора за субсидия чрез Допълнение към договора е променена на 3 342 273 евро. Срокът за изпълнение на договора за субсидия е 06.11.2023 г., съгласно сключени през 2022 г. две допълнителни споразумения и спиране срока на изпълнението за период от 28 дни през 2023 г.

Така в периода на отчитане по настоящия доклад за 2023 г. в процес на наблюдение и контрол е един инвестиционен проект по Ограничената Покана за стратегическо проектно предложение на стойност 3 342 273 евро, изпълняван по Приоритетна ос 1. „Околна среда“, специфична цел 1.2. „Подобряване на капацитета за опазване на природата, устойчиво използване и управление на общите природни ресурси в трансграничния район чрез съвместни инициативи“.

III. ИНФОРМАЦИЯ ЗА МЕРКИТЕ И ИЗИСКВАНИЯТА ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И ВЪЗМОЖНО НАЙ-ПЪЛНО НАМАЛЯВАНЕ И ЕЛИМИНИРАНЕ НА ВЪЗМОЖНИТЕ НЕГАТИВНИ ПОСЛЕДСТВИЯ ОТ ПРИЛАГАНЕТО НА ПРОГРАМАТА

В съответствие с точка I "Мерки и изисквания за предотвратяване и възможно най-пълно намаляване и елиминиране на възможните негативни последици от изпълнението на програмата" от Становището по екологична оценка на МОСВ №: 9-5/2014 г. в проектните предложения трябва да са изпълнени следните изисквания:

1. Планове, програми, проекти и инвестиционни предложения, предмет на „Програмата за трансгранично сътрудничество INTERREG - ИПП БЪЛГАРИЯ - ТУРЦИЯ 2014 - 2020 г.“, попадащи в обхвата на приложенията към ЗООС или извън тях, както и под разпоредбите на чл. 31 от ЗБР, подлежат на оценка за съвместимостта им с предмета и целите на опазване на защитените зони и могат да бъдат одобрени само след решение/ становище по ОВОС/ЕО/ОС за одобряване/ съгласуване при съобразяване с препоръките в извършените оценки, както и с условията, изискванията и мерките, постановени с решението/ становището.

2. Развитието на туризма следва да е съобразено с капацитета на рекреационно натоварване на територията, като се осигурят подходящо отвеждане и пречистване на отпадъчните води и управление на отпадъците.
3. Разработката на туристически пакети по Приоритетна ос 2 следва да отчита, че дейности като излети „сафари“, трасето „офроуд“ за наблюдение на редки и застрашени животински видове не са допустими, тъй като водят до значителни увреждания на околната среда и в частност – биологичното разнообразие.

Взимайки под внимание изложените по-горе препоръки, УО включва всички от тях в Насоките за кандидатстване по Първа, Втора и Трета ограничена покана за набиране на проектни предложения, а именно:

- Всички инвестиционни предложения е необходимо да представят като прикачен файл към формуляра за кандидатстване (апликационната форма) положителна оценка за въздействието върху околната среда (ОВОС), в случай че за предвидените дейности по ОВОС се изисква от националното законодателство. Когато съответното законодателство не изисква ОВОС, кандидатите трябва да представят декларация от съответните институции за изключение от правилото за ОВОС;
- Всички инвестиционни дейности е необходимо да бъдат в съответствие с приложимото национално законодателство за съответния вид строителни и монтажни работи (включително тези, свързани с развитието на туризма);
- Дейности, като "сафари" туризъм, „извън маршрути" (оф-роуд) проследяване за наблюдение на редки и застрашени видове" са включени в списъците на недопустими дейности за всички приоритетни оси. Всички препоръки, включени в оценката за въздействие върху околната среда, са надлежно предвидени още на етапа на кандидатстване и са строго съблюдавани и изпълнени като задължителен критерий при оценката и подбора на проекти за финансиране по първата покана за представяне на предложения.

В съответствие с изискванията в Насоките за кандидатите по Първа, Втора и Трета ограничена покана за набиране на проектни предложения, в случай на инвестиционни проекти, които предвиждат строителни и монтажни работи, кандидатите трябва да предоставят:

- **или** положителна оценка на въздействието върху околната среда (положително становище от компетентния орган) съгласно изискванията на националното законодателство (приложение В6.4 на формуляра за кандидатстване)

- **или** официално писмо, издадено от съответния компетентен орган ясно заявяващо, че не е необходимо извършване на ОВОС (приложение В6.4 на Формуляра за кандидатстване)

На *етап кандидатстване* за интервенциите планирани в изпълнявания през 2023 г. договор за субсидия по Ограничената покана за стратегическо проектно предложение са представени необходимите документи, издадени от съответните компетентни органи (съгласно приложимото национално законодателство), удостоверяващи, че за дейностите в обхвата на проектното предложение не се изисква провеждане на процедура по ОВОС, тъй като не засягат пряко природни местообитания и защитени територии, както и не съществува възможност за негативен ефект върху околната среда и човешкото здраве.

По време на *оценителния процес*, съвместимостта на проектните предложения с посочените по-горе изисквания е надлежно проверена от оценителите преди да бъдат предложени и одобрени за финансиране.

След сключването на договора за субсидия по Ограничената покана за стратегическо проектно предложение бе извършена самооценка на очакваните екологични последици от предвидените в проекта дейности по отношение на шестте въпроса, касаещи околната среда (въздух и климат; биоразнообразие, фауна и флора; води; почви; население и човешко здраве; културно/природно наследство и ландшафт). За целите на самооценката бе използван въпросника, заложен в раздел 10.2 от доклада за ЕО, а резултатите са сравнени с очакваните последици за съответната Специфична цел според доклада за ЕО.

Таблицата по-долу представя обобщена информация относно извършената самооценка на финалния етап на изпълнение на договора за субсидия по Ограничената покана за стратегическо проектно предложение, завършил през 2023 г.

Събраната информация от бенефициерите е приведена към ординална скала от 1 до 10, където с 1 се оценяват проекти с неутрално въздействие, 2 – много слабо въздействие; 3 – слабо въздействие; 4 – отчетливо въздействие; 5 – умерено въздействие; 6 – засилено умерено въздействие; 7 – значително въздействие; 8 – силно въздействие; 9 – много силно въздействие, а с 10 - такива с изключително силно въздействие. Полученият коефициент, формиран на база на вида и посоката на въздействие по всеки компонент на околната среда, е приравнен към една от степените от горната скала по метода на интервалните оценки (напр. коефициентите по-големи или равни на 0,2 и по-малки от 0,3 са приравнени към опция „2 – много слабо въздействие“, коефициентите $0,3 \leq \text{Coef.} < 0,4$ съответно към опция „3 – слабо въздействие“, и т.н.).

ПОДРОБНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА САМООЦЕНКА НА ПРОЕКТТЕ ПО ПРИОРИТЕТНИ ОСИ И СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ

ПО / СЦ	Околна среда (за които последствията за околната среда се оценяват в съответствие с Директива 2001/42/ЕС)	Очаквани последиви в зависимост от СЕО	Брой проекти с очаквани				Коментари/ бележки/ предприетите мерки
			Положителни (+) екологични последиви	Неутрални (0) екологични последиви	Негативни (-) екологични последиви	Както положителни така и отрицателни (+/-)	
ПО 1 СЦ 1.1	Въздух и Климат	Неприло- жимо	Неприло- жимо	Неприло- жимо	Неприло- жимо	Неприло- жимо	През 2023 г. не са изпълнявани проекти по Специфична цел 1.1 от Програмата
	Биоразнообразие, фауна и флора						
	Води						
	Почви						
	Население и човешко здраве						
	Културно/ Природно наследство и ландшафт						
ПО 1 СЦ 1.2	Въздух и Климат	Отчетливо положително	1	0	0	0	През 2023 г. е изпълняван само един проект, финансиран в рамките на СЦ 1.2. Водещият партньор в Стратегическия проект „Трансграничните региони сътрудничат за СИН РАСТЕЖ (BLUE GROWTH COLLABs)” е посочил възможно положително въздействие върху елемент „Въздух и климат“, което е конкретизирано в направления намаляване

							на замърсяването на въздуха и насърчаване на отговорно поведение на обществото чрез въвличане на гражданите в борбата с изменението на климата. Чрез разработване на общи методологии и модели за отговорно използване на природните ресурси и чрез изграждането на Изследователски центрове за „Син растеж“ в трансграничния регион се създават условия за взаимодействие между учени, изследователи, местни институции и общности.
Биоразнообразие, фауна и флора	Умерено положително	1	0	0	0	0	Изпълняваният по СЦ 1.2 Стратегическия проект „Трансграничните региони сътрудничат за СИН РАСТЕЖ (BLUE GROWTH COLLABs)” се очаква да покаже положително въздействие върху биоразнообразието, флората и фауната чрез положителния си ефект върху опазването на биологичното разнообразие, местообитанията и екосистемите и чрез насърчаване на отговорно поведение на обществото и въвличане на гражданите в опазването на биоразнообразието и природните зони. Стратегическият проект също така надгражда съществуващия капацитет за изследване и мониторинг на екологичния статус на местните екосистеми чрез осигуряване на инфраструктура и оборудване за учени и експерти.
Води	Засилено положително	1	0	0	0	0	Изпълняваният през 2023 г. Стратегическия проект се очаква да окаже положително въздействие върху чистотата на морските и речни водни басейни. Бенефициерите считат, че проектът има положително влияние върху

						<p>подобряването на екологичното и химичното състояние на водните басейни, насърчаването на устойчивото използване на водните ресурси, и насърчаването на отговорно поведение на обществото чрез въвличане на гражданите в устойчивото използване на водите. Чрез разработване на общи методологии и модели за отговорно използване на природните ресурси и чрез изграждането на „Изследователски центрове за „Син растеж“ в трансграничния регион са създадени условия за взаимодействие между учени, изследователи, местни институции и общности. С изпълнението на Стратегическия проект е надграден съществуващия капацитет за изследване и мониторинг на екологичния статус на местните екосистеми чрез осигуряване на инфраструктура и оборудване за учени и експерти. Проектът допринася и за компенсиране на липсата от данни и информация за екологичния статус на водните екосистеми в целевия регион.</p>
Почви	Умерено положително	1	0	0	0	<p>Изпълненият през 2023 г. Стратегически проект по СЦ 1.2 е оценен с умереноположителен ефект върху компонент „Почви“.</p> <p>Бенефициерът счита, че се очаква проектът да окаже положителен ефект върху запазването на функционалността на почвата и насърчаването на отговорно поведение на обществото чрез повишаване на познанията и съзнанието за опазване на почвата, както и чрез изучаването на дифузното замърсяване.</p>

	Население и човешко здраве	Неутрално	0	0	0	0	Стратегическият проект изпълняван през 2023 г. по СЦ 1.2 е оценен като такъв с неутрален ефект върху населението и човешкото здраве. Въпреки това авторите на доклада считат, че проектът би оказал положително въздействие върху разглеждания компонент чрез индиректно повишаването на контрола върху екологични рискове и опасности свързани със здравето, насърчаването на устойчивото управление на отпадъците, за да се защити здравето на хората, и насърчаването на екологично отговорно поведение на обществото чрез въвличане на гражданите в решаването на проблемите на околната среда.
	Културно/ Природно наследство и ландшафт	Неутрално	0	0	0	0	Стратегическият проект, изпълняван през 2023 г. е отчетел неутрален ефект по отношение на културното и природно наследство и ландшафт.

ПО 2 СЦ 2.1	Въздух и Климат	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	През 2023 г. не са изпълнявани проекти по Специфична цел 2.1 от Програмата
	Биоразнообразие, фауна и флора						
	Води						
	Почви						

	Население и човешко здраве						
	Културно/ Природно наследство и ландшафт						
ПО 2 СЦ 2.2	Въздух и Климат	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	През 2023 г. не са изпълнявани проекти по Специфична цел 2.2 от Програмата
	Биоразнообразие, фауна и флора						
	Води						
	Почви						
	Население и човешко здраве						
	Културно/ Природно наследство и ландшафт						
ПО 2 СЦ 2.3	Въздух и Климат	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	Неприложимо	През 2023 г. не са изпълнявани проекти по Специфична цел 2.3 от Програмата
	Биоразнообразие, фауна и флора						

	Води						
	Почви						
	Население и човешко здраве						
	Културно/ Природно наследство и ландшафт						

Обобщение

на очакваните последици по шестте компонента на околната среда
въз основа на отговорите, предоставени от водещите партньори в таблиците за проверка на съвместимостта

Въздействие	Въздух и климат	Биоразнообразие, Фауна и Флора	Води	Почви	Население и човешко здраве	Културно/Природно наследство и ландшафт
	брой проекти					
Неутрално (1)					1	1
Много слабо (2)						
Слабо (3)						
Отчетливо (4)	1					
Умерено (5)		1		1		
Засилено (6)						
Значително (7)			1			
Силно (8)						
Много силно (9)						
Изключително силно (10)						

РЕЗЮМЕ

на отговорите по оценка на въздействието върху околната среда на проектните предложения, на база на подадените от водещите партньори контролни листове за проверка на съвместимостта

Околна среда (за които последствията за околната среда се оценяват в съответствие с Директива 2001/42/ЕС)	Екологични въпроси / показатели (индикатори)	Въздействие (по скалата 1 - 10)*	Отговори / Коментари
Въздух и Климат	Проектите ще имат ли ефект върху намаляване на замърсяването на въздуха?	Положително въздействие 1 проект с положително въздействие	Положителен ефект върху намаляването на замърсяването на въздуха се постига чрез успешно изпълнение на дейностите по СЦ 1.2, свързани с опазването на околната среда. Стратегическият проект, изпълняван по Приоритетна ос 1 „Околна среда“, специфична цел 1.2 „Подобряване на капацитета за опазване на природата, устойчиво използване и управление на общи природни ресурси чрез инициативи за сътрудничество в трансграничния регион“ на Програмата се очаква да има индиректен ефект върху намаляване замърсяването на въздуха в територии в трансграничния регион. Проектът създава условия за взаимодействие между учени, изследователи, местни институции и общности и въвежда нови методологии за изследване на замърсяването на морските и речни водни ареали.
	Проектите ще имат ли ефект върху намаляването на вредните емисии (GHG) във въздуха?	Неутрално въздействие 1 проект с неутрално въздействие.	През 2023 г. Стратегическият проект по Приоритетна ос 1 „Околна среда“, специфична цел 1.2 на Програмата не е оценен като оказващ ефект върху намаляване на вредните емисии във въздуха, но се предполага, че има непряк позитивен ефект върху намаляване на вредните емисии чрез изпълнените „меки“ мерки.
	Проектите ще имат ли ефект върху подкрепата за екологично чист транспорт?	Неутрално въздействие 1 проект с неутрално въздействие.	Стратегическият проект по Приоритетна ос 1 „Околна среда“, специфична цел 1.2 на Програмата не е оценен като оказващ ефект върху подкрепата за екологично чист транспорт.

	Проектите ще имат ли ефект върху повишаване на ефекта от насърчаване на борбата с горските пожари и тяхното управление и превенция?	Неутрално въздействие 1 проект с неутрално въздействие	Стратегическият проект по Приоритетна ос 1 „Околна среда“, специфична цел 1.2 на Програмата, изпълняван през 2023 г. не е оценен като оказващ ефект върху насърчаване на борбата с горските пожари и тяхното управление и превенция.
	Проектите ще имат ли ефект върху насърчаването на отговорно поведение на обществото чрез въвличане на гражданите в борбата с изменението на климата?	Положително въздействие 1 проект с положително въздействие	Предвидените в рамките на Стратегическия проект по Специфична цел 1.2 съвместни инициативи имат директен ефект за насърчаване на целевите групи към опазване на околната среда и борбата с изменението на климата. Чрез изграждането на „Изследователски центрове за „Син растеж“ в трансграничния регион се създават условия за взаимодействие между учени, изследователи, местни институции и общности. Изпълнението на Стратегическия проект се очаква да допринесе положително върху разглеждания компонент. Проведени са две събития за запознаване на заинтересовани страни от региони Бургас и Одрин с резултатите от проучванията извършени по време на проекта, създадена е клъстерна мрежа за подкрепа на екологичните проучвания, мониторинга и системното развитие на водните екосистеми – координационен механизми на местно и регионално ниво между институциите в областта на опазването на природата за въздействие върху местните политики и програмиране, разпространение на резултатите и увеличаване на постиженията.
Биоразнообразие, фауна и флора	Проектите ще имат ли ефект върху опазването на биологичното разнообразие, местообитания и екосистеми и техните услуги?	Положително въздействие 1 проект с положително въздействие	Един от проектите в изпълнение по Приоритетна ос 1 „Околна среда“, специфична цел 1.2 на Програмата през 2023 г. е оценени с косвен ефект върху опазване на екосистемите. Чрез изпълняваните дейности по разработване на общи методологии и модели за отговорно използване на природните ресурси, изпълнението на Стратегическия проект се очаква да има положително въздействие върху опазване на биоразнообразието в Черно море в дългосрочен план.
	Проектите ще имат ли ефект върху намаляването на загубата на биологично разнообразие?	Неутрално въздействие 1 проект с неутрално въздействие	Изпълняваният през 2023 г. Стратегически проект по Приоритетна ос 1 „Околна среда“, специфична цел 1.2 на Програмата няма принос за намаляване загубата на биологично разнообразие.

	<p>Проектите ще имат ли ефект върху насърчаването на отговорно поведение на обществото чрез въвличане на гражданите в опазването на биоразнообразието и природните зони?</p>	<p>Положително въздействие</p> <p>1 проект с положително въздействие.</p>	<p>Изпълняваният през 2023 г. Стратегически проект по Приоритетна ос 1 „Околна среда“, специфична цел 1.2 на Програмата е отчетел положителен принос за насърчаването на отговорно поведение на обществото чрез въвличане на гражданите в опазването на биоразнообразието и природните зони, което се осъществи чрез проведените две събития за запознаване на заинтересовани страни от региони Бургас и Одрин с резултатите от проучванията извършени по време на проекта, както и посредством създадената кълъстерна мрежа за подкрепа на екологичните проучвания, мониторинга и системното развитите на водните екосистеми – координационен механизми на местно и регионално ниво между институциите в областта на опазването на природата за въздействие върху местните политики и програмиране, разпространение на резултатите и увеличаване на постиженията.</p>
	<p>Проектите ще имат ли ефект върху насърчаването на туризма, което ще осигури висока степен на опазване на околната среда?</p>	<p>Неутрално въздействие</p> <p>1 проект с неутрално въздействие</p>	<p>Изпълняваният през 2023 г. Стратегически проект по Приоритетна ос 1 „Околна среда“, специфична цел 1.2 на Програмата не е оценен като оказващ ефект върху насърчаването на туризма.</p>
Води	<p>Проектите ще имат ли ефект върху подобряването на екологичното и химичното състояние на водните тела?</p>	<p>Положително въздействие</p> <p>1 проект с положително въздействие</p>	<p>Изпълнението на Стратегическия проект предвижда да допринесе за компенсиране на липсата от данни и информация за екологичния статус на водните екосистеми в целевия регион, както и да разработи и приложи общи методологии и пилотни проучвания на водни екосистеми в регионите на Бургас и Одрин.</p>
	<p>Проектите ще имат ли ефект върху насърчаването на устойчивото използване на водните ресурси?</p>	<p>Положително въздействие</p> <p>1 проект с положително въздействие</p>	<p>Чрез разработване на общи методологии и модели за отговорно използване на природните ресурси и чрез изграждането на „Изследователски центрове за „Син растеж““ в трансграничния регион, изпълнението на Стратегическият проект се очаква да окаже положително въздействие по този показател. С изпълнението на Стратегическия проект ще се надгради съществуващия капацитет за изследване и мониторинг на екологичния статус на местните екосистеми чрез осигуряване на инфраструктура и оборудване за учени и експерти.</p>

	Проектите ще имат ли ефект върху насърчаването на устойчивото използване на устойчив туризъм в посока опазване на водните ресурси?	Неутрално въздействие 1 проект с неутрално въздействие	Изпълняваният през 2023 г. Стратегически проект по Приоритетна ос 1 „Околна среда“, специфична цел 1.2 на Програмата не е оценен като оказващ ефект върху насърчаването на устойчивото използване на устойчив туризъм в посока опазване на водните ресурси.
	Проектите ще имат ли ефект върху насърчаването на отговорно поведение на обществото чрез въвличане на гражданите в устойчивото използване на водите?	Положително въздействие 1 проект с положително въздействие	Чрез разработване на общи методологии и модели за отговорно използване на природните ресурси и чрез изграждането на „Изследователски центрове за „Син растеж“ в трансграничния регион ще се създадат условия за взаимодействие между учени, изследователи, местни институции и общности, също така ще се разработят и изпълнят инициативи, свързани с опазването на околната среда и екологично отговорно поведение. Проведени са две събития за запознаване на заинтересовани страни от региони Бургас и Одрин с резултатите от проучванията извършени по време на проекта, създадена е клъстерна мрежа – координационен механизми на местно и регионално ниво между институциите в областта на опазването на природата за въздействие върху местните политики и програмиране, разпространение на резултатите и увеличаване на постиженията.
Почви	Проектите ще имат ли ефект върху запазването на функционалността на почвата?	Положително въздействие 1 проект с положително въздействие	Изпълняваните меки мерки през 2023 г. по Стратегическия проект, финансиран от Специфична цел 1.2 се очаква да имат благоприятен ефект върху насърчаването на отговорно поведение на обществото чрез организиране на информационни и обучителни събития за запознаване с проблемите на почвените ресурси и тяхното устойчиво използване, както и чрез инициативите за защита на природата, обучения и обмен на опит, които индиректно засягат и опазването на почвените ресурси.
	Проектите ще имат ли ефект върху насърчаването на устойчивото ползване на почвените ресурси?	Неутрално въздействие 1 проект с неутрално въздействие	Дейностите по изпълнявания през 2023 г. Стратегически проект по Приоритетна ос 1 „Околна среда“, специфична цел 1.2 на Програмата не са пряко насочени към този компонент.
	Проектите ще имат ли ефект върху насърчаването на устойчивия туризъм	Неутрално въздействие 1 проект с неутрално въздействие	Дейностите по изпълнявания през 2023 г. Стратегически проект по Приоритетна ос 1 „Околна среда“, специфична цел 1.2 на Програмата не са пряко насочени към този компонент.

	към опазване на земята?		
	Проектите ще имат ли ефект върху насърчаването на отговорно поведение на обществото чрез повишаване на познанията и съзнанието за опазване на почвата?	Положително въздействие 1 проект с положително въздействие	Изпълняваните меки мерки през 2023 г. по Стратегическия проект, финансиран от Специфична цел 1.2 се очаква да имат благоприятен ефект върху насърчаването на отговорно поведение на обществото чрез организиране на информационни и обучителни събития за запознаване с проблемите на почвените ресурси и тяхното устойчиво използване, както и чрез инициативите за защита на природата, обучения и обмен на опит, свързани с опазване на почвените ресурси. Проведени са две събития за запознаване на заинтересовани страни от региони Бургас и Одрин с резултатите от проучванията извършени по време на проекта, създадена е кълъстерна мрежа – координационен механизми на местно и регионално ниво между институциите в областта на опазването на природата за въздействие върху местните политики и програмиране, разпространение на резултатите и увеличаване на постиженията.
Население и човешко здраве	Проектите ще имат ли ефект върху намаляването на заболявания, причинени от природни бедствия?	Неутрално въздействие 1 проект с неутрално въздействие	Дейностите по изпълнявания през 2023 г. Стратегически проект по Приоритетна ос 1 „Околна среда“, специфична цел 1.2 на Програмата не са пряко насочени към този компонент.
	Проектите ще окажат ли влияние върху повишаването на контрола върху екологични рискове и опасности свързани със здравето?	Неутрално въздействие 1 проект с неутрално въздействие	Дейностите по изпълнявания през 2023 г. Стратегически проект по Приоритетна ос 1 „Околна среда“, специфична цел 1.2 на Програмата не са пряко насочени към този компонент.
	Проектите ще окажат ли влияние върху насърчаването на превенция на риска и управлението на природни и причинени от човека бедствия?	Неутрално въздействие 1 проект с неутрално въздействие	Дейностите по изпълнявания през 2023 г. проект не са пряко насочени към разглеждания компонент.

	Проектите ще оказат ли влияние върху насърчаването на устойчивото управление на отпадъците, за да се защити здравето на хората?	Неутрално въздействие 1 проект с неутрално въздействие	Дейностите по изпълнявания през 2023 г. проект не са пряко насочени към разглеждания компонент.
	Проектите ще оказат ли влияние върху насърчаването на екологично отговорно поведение на обществото чрез въвличане на гражданите в решаването на проблемите на околната среда?	Неутрално въздействие 1 проект с неутрално въздействие	Дейностите по изпълнявания през 2023 г. проект не са пряко насочени към разглеждания компонент.
Културно/ Природно наследство и ландшафт	Проектите ще имат ли ефект върху опазване и възстановяване на културното и природно наследство?	Неутрално въздействие 1 проект с неутрално въздействие	Дейностите по изпълнявания през 2023 г. проект не са пряко насочени към разглеждания компонент.
	Проектите ще имат ли ефект върху насърчаването на устойчиво управление и планиране на културните и природните ландшафти?	Неутрално въздействие 1 проект с неутрално въздействие	Дейностите по изпълнявания през 2023 г. проект не са пряко насочени към разглеждания компонент.
	Проектите ще имат ли ефект върху насърчаването на устойчивото използване на природните ресурси за	Неутрално въздействие 1 проект с неутрално въздействие	Дейностите по изпълнявания през 2023 г. проект не са пряко насочени към разглеждания компонент.

	постигане на устойчив туризъм?		
	Проектите ще имат ли ефект върху насърчаването на отговорно съзнание на обществото чрез повишаване на познанията и съзнанието за опазване и защита на културното наследство и ландшафт?	Неутрално въздействие 1 проект с неутрално въздействие	Дейностите по изпълнявания през 2023 г. проект не са пряко насочени към разглеждания компонент.

** Въздействието не е количествено изразено и приведено по приетата от предходните периоди скала, поради изпълнението на един проект през 2023 г. Прилаганата в предходни периоди методика за количествена оценка е базирана на отчитане на концентрацията на проекти с конкретни ефекти на въздействие.*

ИНФОРМАЦИЯ ЗА МЕРКИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ ВЪРХУ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Таблицата по-долу предоставя обобщена информация за степента на изпълнение на показателите за ЕО в рамките на програмата, както е представено в раздел 10.1 на доклада за ЕО. Стойностите на индикаторите са в съответствие с годишните доклади за изпълнението (ГДИ) на Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ – ИПП България – Турция 2014-2020 и одобрените финални доклади за напредък по приключилите през съответните години проекти.

Номер на изходен показател	Индикатор / Показател (наименование на индикатора)	Мер на единица	Целева стойност (2023)	Годишна стойност								Източник на информацията
				2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
ИП 1.1.1	Брой на интервенции, свързани с превенция на риска и управлението на природни бедствия и бедствия причинени от човека	Брой	10	0	0	2	6	0	5	0	0	Годишни доклади за изпълнението
ИП 1.1.2	Брой на съвместни стратегии/общии насоки, обучения, информационни кампании, обмяна на опит за превенция на риска и управлението на природни и причинени от човека опасности и бедствия	Брой	20	0	0	3	14	0	11	0	0	Годишни доклади за изпълнението
ИП 1.1.3	Население, благоприятно повлияно от мерките срещу наводнения (брой)	Брой	402749	0	0	200000	202749	0	127625	0	0	Годишни доклади за изпълнението
ИП 1.2.1	Брой на защитените природни територии, обхванати от интервенции	Брой	17	0	0	10	2	5	3	4	0	Годишни доклади за изпълнението
ИП 1.2.2	Брой на инициативите за защита на природата, обучения, обмен на опит и ноу-хау, съвместни кампании за повишаване на	Брой	39	0	0	19	10	13	12	7	0 ***	Годишни доклади за изпълнението.

	осведомеността, планове за управление на защитените територии.											
ИП 2.1.1	Обща дължина на реконструирани или модернизирани пътища за достъп до природни, културни и исторически места за туризъм.	Километри	7,84	0	0	0	1,0272	0	1,483	11,013	0	Годишни доклади за изпълнението **
ИП 2.1.2	Обща дължина на новопостроени, реконструирани или модернизирани колоездачни маршрути / пешеходни алеи	Километри	9,88	0	0	0	0,746	0	2,240	29,742	0	Годишни доклади за изпълнението **
ИП 2.1.3	Брой новопостроени / реконструирани съоръжения в / водещи до туристически обекти в допустимия трансграничен регион	Брой	19	0	0	0	7	0	3	11	0	Годишни доклади за изпълнението **
ИП 2.1.4	Брой реконструирани / възстановени културни и исторически туристически обекти в допустимия трансграничен район	Брой	15	0	0	0	2	0	3	11	0	Годишни доклади за изпълнението **

Забележки:

* Докладването на изпълнението на индикаторите се извършва с финалните доклади за напредък по проектите. Годишното изпълнение се оценява за всички проекти, приключили в съответната година при наличие на одобрени финални доклади за напредъка по всеки от тях.

** Стойностите за 2022 г. на ИП 2.1.1, ИП 2.1.2, ИП 2.1.3 и ИП 2.1.4 са в съответствие с постигнатите индикатори по проекти СВ005.2.21.080, СВ005.2.21.081, СВ005.2.21.092, СВ005.2.21.107, СВ005.2.21.114, чиито финални доклади са одобрени след приключване на работата по доклада за наблюдение и контрол за 2022г. Изпълнението на изброените проекти е приключило през 2022 г.

*** Финалният доклад за напредък по проект СВ005.3.12.001 „Трансграничните региони сътрудничат за СИИ РАСТЕЖ (BLUE GROWTH COLLABs)“ е в процес на преглед и оценка към датата на приключване на работа по настоящия доклад. Планираната стойност на индикатор ИП 1.2.2 е „6“ броя инициативи за защита на природата, обучения, обмен на опит и ноу-хау, съвместни кампании за повишаване на осведомеността, планове за управление на защитените територии, която е докладвана като постигната от бенефициера.

ОБЩИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ (АКО ИМА ТАКИВА)

Всички конкретни мерки и изисквания за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно елиминиране на евентуални негативни последствия от изпълнението на Програмата заложи в Становището по екологичната оценка на МОСВ са надлежно изпълнени както по време на етапа на кандидатстване, оценка и подбор, така и по време на изпълнение на проектите. Изпълняваният през 2023 г. проект предвиждат инвестиционни дейности (доставки и СМР), за които бенефициерите са предоставили необходимите екологични документи, издадени от съответните компетентни органи (в зависимост от приложимото национално законодателство). Представените документи показват, че планираните дейности няма да окажат влияние на естествените местообитания и защитени територии, както и че не съществува възможност за негативен ефект върху околната среда и човешкото здраве.

Обобщението и анализа на резултатите от самооценката, извършена от бенефициера показва, че проектът има положително или неутрално въздействие върху компонентите на околната среда. Очаква се въздействието върху различните компоненти на околната среда да бъде постигнато главно чрез следните мерки:

- Относително благоприятното въздействие върху компонент **„Въздух и климат“** през 2023 г. се постига чрез предвидените дейности по СЦ 1.2 , свързани с опазването на околната среда. Те имат индиректен ефект върху намаляване на замърсяването на въздуха, а чрез изпълняваните меки дейности насърчават отговорното поведение на обществото, посредством въвличане на гражданите в борбата с изменението на климата. Изпълнението на Стратегическия проект е оказало индиректен положителен ефект върху намаляване на замърсяването на въздуха и насърчаването на отговорно поведение на обществото чрез въвличане на гражданите в борбата с изменението на климата.
- По отношение на компонент **“Биоразнообразие, фауна и флора“**, изпълняваният през 2023 г. проект има опосредстван положителен ефект, тъй като, въпреки, че засяга защитени природни зони, не осъществява директни интервенции, а предимно изгражда отговорно поведение чрез проучвателни дейности и обучителни мероприятия за опазване и възстановяване на природното богатство и по-конкретно водните еко-системи. Чрез изпълняваните дейности по разработване на общи методологии и модели за отговорно използване на природните ресурси, изпълнението на Стратегическия проект се очаква да има положително въздействие върху опазване на биоразнообразието в Черно море в дългосрочен план.
- Относно компонент **„Води“**, изпълнявания проект по СЦ 1.2 има слаб положителен ефект. Проектът се очаква да има положителен ефект върху екологичното и химичното състояние на водните тела и в бъдеще, насърчаването на устойчивото използване на водните ресурси и насърчаването на отговорно поведение на обществото чрез въвличане на гражданите в устойчивото използване на водите. Проектът

предвижда да допринесе за компенсиране на липсата от данни и информация за екологичния статус на водните екосистеми в целевия регион, както и да осигури база за приложение на създадените в рамките на неговото изпълнени общи методологии и пилотни проучвания на водни екосистеми и дифузното замърсяване в регионите на Бургас и Одрин. Проектът също така надгради съществуващия капацитет за изследване и мониторинг на екологичния статус на местните екосистеми чрез осигуряване на инфраструктура и оборудване за учени и експерти.

- По отношение на компонент **“Почви“**, изпълняваният през 2023 г., проект е оценен с умерен положителен ефект за запазването функционалността на почвените ресурси, поради факта, че дейностите му не са пряко насочени към този компонент, но се очаква да насърчат отговорното поведение на обществото чрез организиране на информационни и обучителни събития за запознаване с проблемите на почвените ресурси и тяхното устойчиво използване, както и чрез инициативите за защита на природата, обучения и обмен на опит, свързани с опазване на почвените ресурси.
- Компонент **„Население и човешко здраве“** не е бил застъпен от проекта изпълняван през 2023 г., поради което се счита, че същият има неутрално въздействие върху населението и човешкото здраве.
- Неутрален ефект е отчетен от проекта, изпълняван през 2023 г. върху компонент **„Културното и природното наследство и ландшафти“**. Дейностите по Стратегическият проект, изпълняван през 2023 г. не са пряко насочени към разглеждания компонент.

Според препоръките, предоставени в становището за околна среда, дейности като „сафари“ туризъм, „оф-роуд“ трекинг за наблюдаване на редки и застрашени видове не са предвидени в договорените проекти. В допълнение, реализираните инвестиции са в съответствие с националното законодателство за предвидените и изпълнени видове строителни дейности (вкл. тези свързани с развитието на туризма, опазване на природното и културно наследство, управление на отпадъците и др.).

Всички препоръки, изложени в становището по екологична оценка, изготвени от Министерството на околната среда и водите на Република България, са стриктно спазвани във всеки етап на кандидатстване, оценка и подбор на проектите, предложени за финансиране по Програма ИНТЕРРЕГ – ИПП за трансгранично сътрудничество България-Турция за периода 2014 - 2020 г., а препоръките представени на вниманието на МРРБ с писмата за одобряване на годишните доклади по наблюдение и контрол на въздействието върху околната среда и човешкото здраве при прилагане на Програмата, са отчетени при подготовка на последващите годишните доклади.

Като се има предвид гореизложеното, може да се заключи, че към настоящия момент не е необходимо предприемане на корективни мерки, тъй като всички приключили изпълнения си през 2023 г. проекти, финансирани по Трета ограничена покана , който е бил в процес на изпълнение през 2023 г.,

са в съответствие с предвижданията на отчета за ЕО и по нито един от тях не се очаква негативен ефект върху околната среда по поставените шест екологични проблема.